

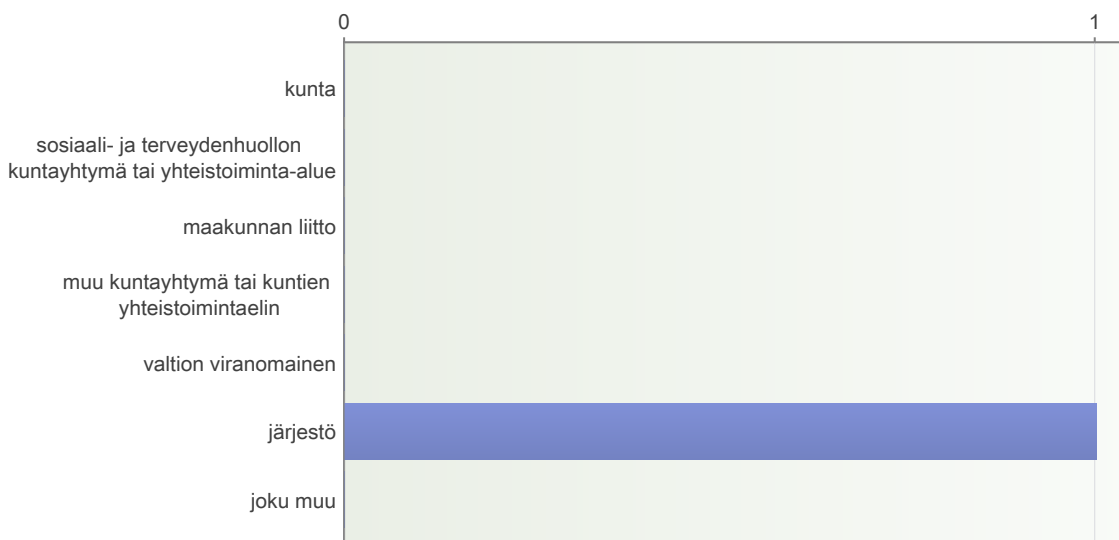
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Kuurojen Liitto ry	Pirkko Selin-Grönlund	pirkko.selin-gronlund@kuurojenliitto.fi 050-5367810		

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Kuurojen Liitto ry edustaa maamme noin 4000 viittomakieltä käyttävää kuuroa, huonokuloista ja kuurosokeaa henkilöä. Heidän yhdenvertaisuutensa voi toteutua, jos viranomainen ottaa tiedottaessaan ja palveluja järjestäessään huomioon sekä heidän äidinkieltensä että vammansa. Nyt annetut lakiesitykset eivät takaa yhdenvertaisuutta tälle ryhmälle, joka on alttiina moniperustaiselle syrjinnälle.

Viittomakielilaki (359/2015) tuli voimaan 1.5.2015. Se säädettiin toteuttamaan perustuslain 17 § 3. momentissa annettua kehoitusta turvata viittomakieltä käyttävien oikeudet lailla. Viittomakielilain 3 § kehottaa viranomaisia edistämään viittomakieltä käyttävien mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Tämä on nyt sivuutettu. Lakiluonnokset vähättelevät viittomakielilakia ja viittomakieltä käyttävien kielellisiä oikeuksia, koska ne tarkastelevat viittomakieltä käyttäviä vain aistivamman näkökulmasta. Tämä on riittämätöntä ja yhdenvertaisuusperiaatteen vastaista. KIELELLISTEN OIKEUKSIEN KANNALTA OLEELLISTA ON LISÄTÄ VIITTOMAKIELI PYKÄLÄÄN 6 PALVELUJEN KIELI, sillä nykytilanne on asiakkaille kestämätön. Kuurojen Liiton yksityiskohtaiset säädösehdotukset lausunnon lopussa kohdassa 45.

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä 1994 perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota viittomakieltä käyttävien oikeuksiin ja nosti kyseisen kieli- ja kulttuuriryhmän rinnalle valiokuntakäsittelyssä myös ne ryhmät, jotka aisti- tai puhevamman vuoksi tarvitsevat tulkkausta (PeVM 25/1994 vp). Osa viittomakieltä käyttävistä kuuluu molempiin ryhmiin.

Näkemyistä kahdesta erillisestä ryhmästä tulee edelleen kunnioittaa, sillä lainsäätäjät on juuri tähän jakoon perustuen pitänyt tarpeellisenä säätää viittomakieltä käyttävien kielellisistä oikeuksista myös erikseen viittomakielilailailla, kun vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annettu laki (133/2010) on mm. toissijaisuutensa vuoksi osoittautunut liian kapeaksi kielellisten oikeuksien näkökulmasta. Tulkkaus on täydentävää palvelua, mikä käy ilmi myös siitä, että se on yksi tapa toteuttaa yhdenvertaisuuslain mukaisia kohtuullisia mukautuksia, jotka ovat luonteeltaan tilapäisiä, konkreettisesti tilanteesta tehtäviä toimenpiteitä (verrattuna esteettömyystoimenpiteisiin, jotka ovat ennakoitavia ja pidemmälle meneviä kuten esimerkiksi rakentamislainsäädännössä huomioitu esteettömyys).

Viittomakielilain säätämisen yhteydessä kielellisten oikeuksien todettiin toteutuvan heikosti mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen lainsäädännössä ja sen toimeenpanossa (HE 294/2014 vp, s. 26) ja jopa niin, että asiakas jää kokonaan ilman tulkkia (s. 29). Viittomakielilain lausuntokierroksella monen järjestön lausunnossa toivottiin, että viittomakielilaisissa säädettäisiin viittomakieltä käyttävien lasten, vanhusten, mielenterveyspotilaiden ja muiden haavoittuvien ryhmien oikeudesta saada --- sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja suoraan omalla kielellään, ei ainoastaan tulkattuna. Viittomakieltä käyttäville on tärkeää, että he voivat itse määrittellä, milloin tarvitsevat omakielistä palvelua ja milloin käyttävät tulkkia. Esimerkiksi äidinkieleltään viittomakieliselle kuurosokealle suora viittomakielinen palvelu on yleensä parempi ratkaisu kuin tulkin välityksellä toteutettu palvelu.

Viittomakielilain valmistelutyössä ilmeni, että kunnille ei voida säätää uusia tehtäviä ja velvollisuuksia nykyisessä taloudellisessa tilanteessa. Jos lisävelvoitteita asetettaisiinkin, tämä tulisi tehdä kunkin hallinnonalan erityislainsäädännössä. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu laki tulisi käytännössä vaikuttamaan sosiaali- ja terveyspalveluita koskevan lainsäädännön tulkintaan, mistä syntyisi kunnille lisävelvoitteita ja mahdollisia kustannuksia. Nämä lisäkustannukset eivät kuitenkaan ministeriön arvion mukaan olisi merkittäviä.” (ote HE 294/2014 vp, s. 42-43.)

Kuurojen Liitto katsoo, että sote-uudistus tarjoaa loistavan mahdollisuuden suunnitella viittomakieltä käyttävien hoito- ja palveluketjut huolellisesti siten, että ne **SEKÄ TOTEUTTAVAT KIELELLISIÄ OIKEUKSIA JA VAMMAISTEN HENKILÖIDEN OIKEUKSIA JA OVAT SAMALLA KUSTANNUSTEHOKKAITA**. Tämä toteuttaisi mielestämme myös Eduskunnan lausumaa, jonka se antoi viittomakielilakia hyväksyessään: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu.” (EV 346/2015 vp). Kuten edeltä käy ilmi, sosiaali- ja terveysministeriö ei ole pitänyt lisäkustannuksia merkittävänä.

Kielellisten oikeuksien toteutuminen on välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille, joten viittomakieltemme huomioiminen tässä uudistuksessa on ainoa tapa kaventaa viittomakieltä käyttävien kieli- ja kulttuuriryhmän terveys- ja hyvinvointieroja valtaväestöön nähden. Samalla julkinen valta voi aktiivisesti huolehtia siitä, että tosiasialliset edellytykset perusoikeuksien toteutumiseksi toteutuvat ja välillinen syrjintä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa vähenee.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Kuurojen Liitto ry:n arvio viittomakielien käyttöön liittyvistä kustannuksista on se, että lisäämällä viittomakielillä annettua tiedotusta ja huolehtimalla verkkopalvelujen saavutettavuudesta voidaan vähentää yksittäisten henkilöiden henkilökohtaiseen neuvontaan käytettäviä resursseja. Nyt tavallinen asiointi vaatii useita käyntejä ja aiheuttaa turhia ja päällekkäisiä kustannuksia. Lisäksi keskeistä on toteuttaa ensimmäinen asiakaskontakti ja palveluohjaus ensisijaisesti viittomakielisenä, jolloin voidaan turvata asiakkaan ohjaaminen oikeaan paikkaan heti. Kontakti voidaan toteuttaa lähipalveluna kasvotusten toimipisteessä / asiakkaan kotona tai etäyhteyksiä hyödyntäen asiakkaan valinnan mukaan.

Maakunnan viestintää koskevat säädösmuutosehdotukset kohdassa 45.

Lakiesityksestä ei vielä käy ilmi, onko viittomakieltä käyttävien kuurojen palveluja sosiaali- ja terveydenhuollossa tarkoitus keskittää eli järjestää maakuntien yhteistoimintana vai ei ja annetaanko niitä myös viittomakielisinä vai ei. Tämä on keskeinen valinnanvapauteen liittyvä kysymys: mitä ns. suoria palveluja voi saada viittomakielisinä ja mitä tulkattuina, mitkä asiat puolestaan edellyttävät palvelutarpeen arviointia jne. Palvelujen yhteensovittamisen kannalta keskittäminen olisi tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta.

Sote- ja maakunta -lakiluonnosten vaikutusarviointimustioita -asiakirjassa (30.6./8.7.2016) on poimintoja THL:n ennakoarvioinnista, mutta jää epäselväksi antavatko nämä maininnat viitteitä siihen, että jonkinlaista keskittämistä on tekeillä: ”Vahvojen järjestäjätahojen voidaan myös odottaa pystyvän organisoimaan ja räätälöimään erityisosaamista vaativia palveluja esimerkiksi harvinaisista sairauksista kärsiville ja erilaisille kieli- ja kulttuurivähemmistöille.” (s. 75) ja ”Järjestäjäosaamisen vahvistumisen merkitys korostuu erityisosaamista vaativien palvelujen ja erityistä koordinoitua vaativien palvelukokonaisuuksien kohdalla. Harvinaisten sairauksien diagnosoinnin ja hoidon ja erityisryhmien, kuten hengityshalvauspotilaiden ja haastavasti käyttäytyvien kehitysvammaisten henkilöiden palvelukokonaisuuksien laatu ja monipuolisuus voidaan varmistaa paremmin, kun ne järjestetään väestöpohjaltaan riittävän laajalla alueella. Myös muilla kuin suomen ja ruotsin kielillä tarjottavien palvelujen ja tulkkauspalvelujen järjestäminen ja kehittäminen hyötyvät laajasta väestöpohjasta.” (s. 76)

Maakuntalain yksityiskohtaisissa perusteluissa (s.25) todetaan yksiselitteisesti: ”Yhdenvertainen saatavuus tarkoittaa, että kaikilla palvelua tarvitsevilla tulee olla mahdollisuus saada sitä samojen objektiivisten perusteiden mukaisesti.” Jotta saatavuus ja saavutettavuus voisivat toteutua myös viittomakieltä käyttävien kohdalla, kielellisiä oikeuksia ei saa sivuuttaa. Viittomakielellä tuotettu tai tulkattu palvelu ei ole ylimääräistä palvelua, vaan yhdenvertaisen kohtelun edellyttämä kielellinen perusoikeus. Kuurouden vuoksi ihmisillä on myös objektiivisesti katsoen elinikäinen tarve saada palvelut viittomakielellä.

Viittomakielien tulkkauksen järjestämistä ja kehittämistä on tarkasteltava laajana kokonaisuutena (ks. perustelumme tälle kohdassa 44).

Ks. myös vastauksemme palvelujen kokoamisesta suurempiin kokonaisuuksiin kohdassa 10.

Palveluissa käytettävää kieltä ei mielestämme voi jättää maakunnissa päätettäväksi, vaan sen on tapahduttava järjestämislaissa ja valtion ohjauksessa yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi. Maakunnissa tai niiden yhteistyöalueilla toimeenpanon tulee tapahtua alueelliset tarpeet ja erot huomioiden.

Yleisperusteluissa annettu arvio palvelua tarvitsevien viittomakieltä käyttävien määrästä (10 000) on harhaanjohtava. Kyseiseen arvioon on sisällytetty myös ne kuulevat viittomakieltä käyttävät henkilöt, joiden perhetausta on viittomakielinen. He eivät kuitenkaan viittomakielellä tarjottavien palvelujen järjestämisen

kannalta ole keskeinen ryhmä, vaan ydinryhmä muodostuu niistä enimmillään 4000-5000 kuurosta ja vaikeasti kuulovammaisesta sekä kuulonäkövammaisesta, jotka käyttävät viittomakieltä päivittäin. Viitettä ryhmän koosta antaa myös Kansaneläkelaitoksen tilasto v. 2015 kuulovammaisista (yht. 3718) ja kuulonäkövammaisista (yht. 359), joilla on tulkkauspalvelupäätös. Lukuja tarkasteltaessa voidaan arvioida kokonaismäärän olevan noin 4000 – pieni osa kuulovammaisista tulkkauspalvelun asiakkaista on äidinkieleltään suomen- tai ruotsinkielisiä ja käyttää siksi vain viittottua puhetta tai kirjoitustulkausta ja kuulonäkövammaisista puolestaan hyvin pieni osa käyttää viittomakieltä. Kuurojen Liitto ry:n arvion mukaan osa viittomakieltä käyttävistä kuuluu haavoittuviin ryhmiin, minkä vuoksi he eivät ole hakeutuneet tulkkauspalvelun käyttäjiksi.

Kuurojen Liitto ry:ssä on meneillään maakuntakohtainen asiakasmäärien ja –profiilien tarkistaminen ja liitto on erittäin halukas osallistumaan maakuntien tai maakuntien yhteistyönä toteuttamaan hoito- ja palveluketjujen muotoiluun tämän asiakasryhmän osalta. Kustannustehokkuuden varmistamiseksi asiakasryhmän osallistaminen on välttämätöntä. Osallistamiseen velvoittaa myös YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, artikla 4.3.

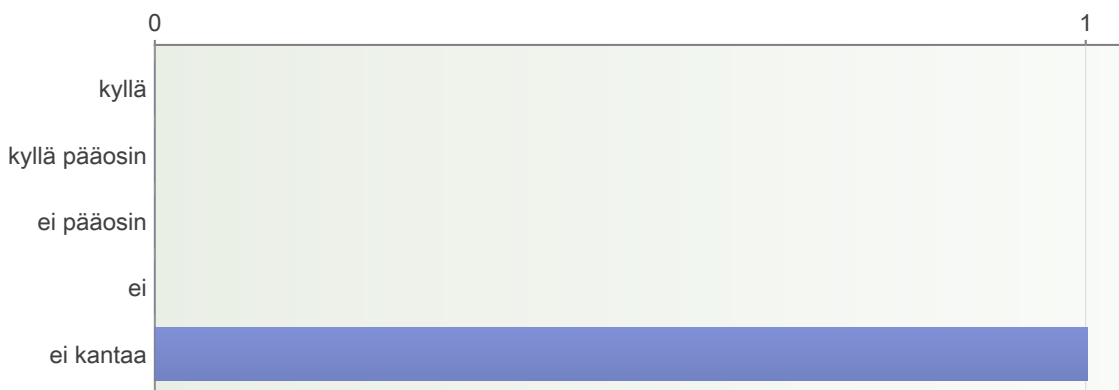
5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Ks. kohta 6 osallistumisoikeudet. Tässä yhteydessä Kuurojen Liitto ry haluaa ilmaista myös sen, että lakipaketissa YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista on lähes kokonaan sivuutettu, ja lakiesityksiä tulisi vielä täydentää myös yleislakien osalta eikä jättää vammaisten henkilöiden tarpeita ainoastaan erityislainsäädännön varaan.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

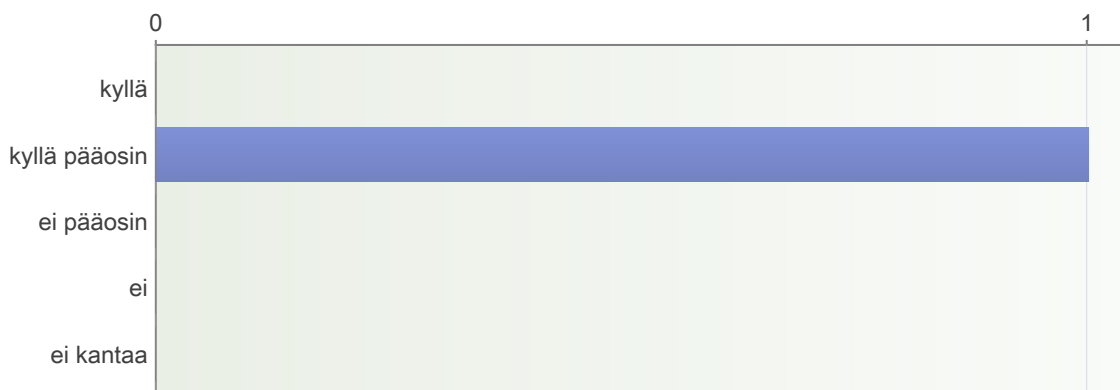
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

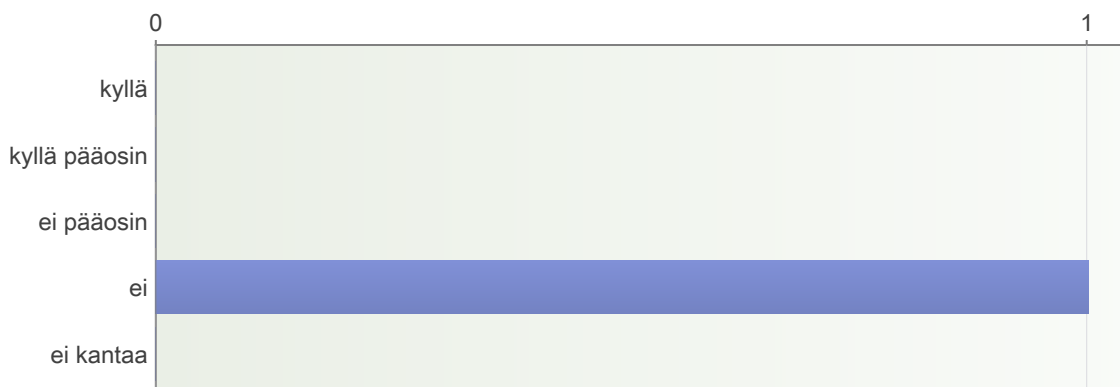

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Se, että ”Momentin 25 mukaan maakunnan tehtäväalaan kuuluisi yhteispalvelualueiden alueellinen järjestäminen ja kehittäminen” sekä ”huolehtia siitä, että digitaaliseen asiointiin toteutetaan yksi palvelukanava” on viittomakieltä käyttävien kuurojen näkökulmasta kriittinen palvelujen saavutettavuuteen liittyvä kysymys. Digitaaliseen asiointiin tulee liittää valinnaisena ominaisuutena viittomakielillä annettu ohjeistus, vaikka palvelumuotoilussa muutoin noudatettaisiinkin saavutettavuuskriteereitä ja selkeän viranomaiskielen suosituksia. Asioimismahdollisuudet on turvattava aina myös niille henkilöille, jotka eivät kykene asioimaan sähköisissä palveluissa. Maakuntien tehtävien järjestämisvastuuseen liittyvä työnjako on yksityiskohtaisissa perusteluissa epäselvä (s. 24), sillä ”tietyt erityisosaamista - - vaativat palvelut kootaan yhden maakunnan hoidettaviksi” on jätetty sekä tässä kohden että sote-järjestämlain perusteluissa määrittelemättä. Kysymys on edustamamme ryhmän näkökulmasta elintärkeä. Mikäli asian valmistelu on kesken, se olisi ollut hyvä mainita (kuten muualla luonnoksessa on tehty).

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Maakuntalailla tulee viittomakielilain (359/2015) edellyttämällä tavalla edistää myös viittomakieltä käyttävien kielellisiä oikeuksia. Lakiesitykseen on lisättävä, että MAAKUNTIEN TULEE ASETTAA VAIKUTTAMISTOIMIELIMET MYÖS VIITTOMAKIELTÄ KÄYTTÄVIEN HENKILÖIDEN OSALLISUUS- JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIEN LISÄÄMISEKSI (säädösehdotus kohdassa 45). Nyt lakipaketissa esitetään, että ”Maakunnan tulisi siksi asettaa maakunnan nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttamisryhmä, maakunnan vanhusneuvosto sekä maakunnan vammaisneuvosto. Nämä itsessään eivät ole riittävä vaikuttamiskeino, vaan eri väestöryhmien osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta tulee maakunnan tasolla huolehtia myös muilla tavoin.” Lisäksi kaksikielisten maakuntien on asetettava vähemmistökielten vaikuttamistoimielin suomen- ja ruotsinkielisten sekä että saamenkielisten kielellisten oikeuksien varmistamiseksi. Alueelliset romaniasiain neuvottelukunnat aiotaan myös siirtää maakuntien alaisuuteen – tosin eri pykälään, miksi? Pykälien 26 ja 27 pohjalta viittomakieltä käyttävien kuurojen mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon omaa ryhmäänsä koskevien kahden eri syrjintäperusteen (vamman, kieli) osalta vaikuttavat heikoilta. Suuri osa viittomakieltä käyttävistä kuuroista kokee ensisijaisesti kuuluvansa kieli- ja kulttuuriryhmään, ja vammaisneuvostojen työskentelyyn osallistuminen on heidän osaltaan ollut vähäistä koko sen ajan, kun vammaisneuvostoja on ollut. Vähemmistökielten toimielimien asettaminen vain kaksikielisiin maakuntiin ja vain saamen kotiseutualueelle on myös erittäin kapea ja muiden maakuntien asukkaisiin nähden epäyhtenäistä kohtelua lisäävä ehdotus. Yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 47) kuvataan esimerkkien avulla sitä, miten maakunta voisi arvioida asukasryhmien tarpeita viestinnän suhteen. Kuurojen Liitto ry kummastelee sitä, että kaikki perustuslain 17 § 3 mom. mainitsemat kieli- ja kulttuuriryhmät sivuutetaan tässä kohden. Viittomakieltä käyttäviä kuuroja ei tule käsitellä ainoastaan kuulovamman näkökulmasta, vaan heidän kaikki tarpeensa tulee huomioida: äänellisen viestinnän lisäksi (esimerkiksi tiedotusvideoissa) tarvitaan myös viittomakielistä ja kirjallista viestintää. (ks. säädösesitys kohdassa 45)..

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

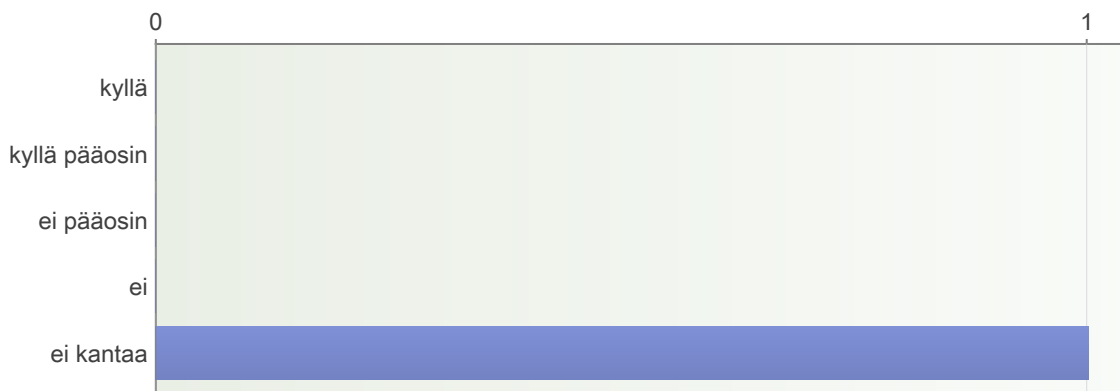
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

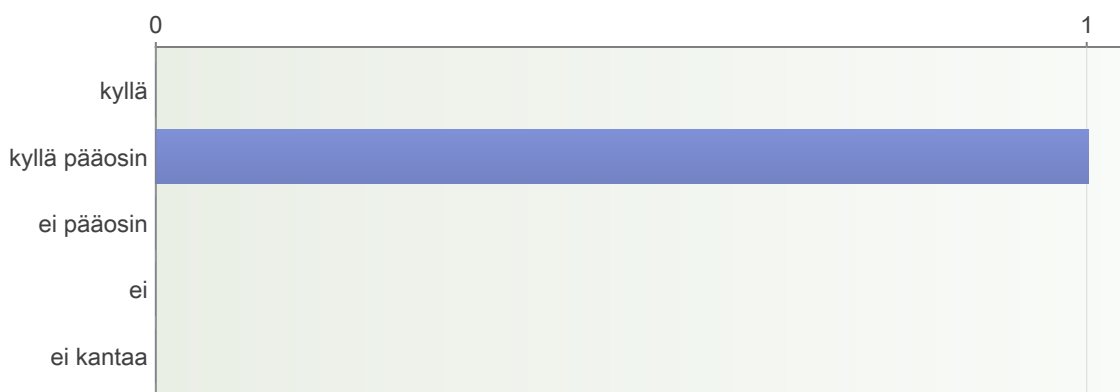
11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä ja järjestöissä on paljon viittomakieleen ja kuurouteen liittyvää erityisasiantuntemusta, jota tulee hyödyntää kokemusasiantuntijuuden rinnalla myös jatkossa.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

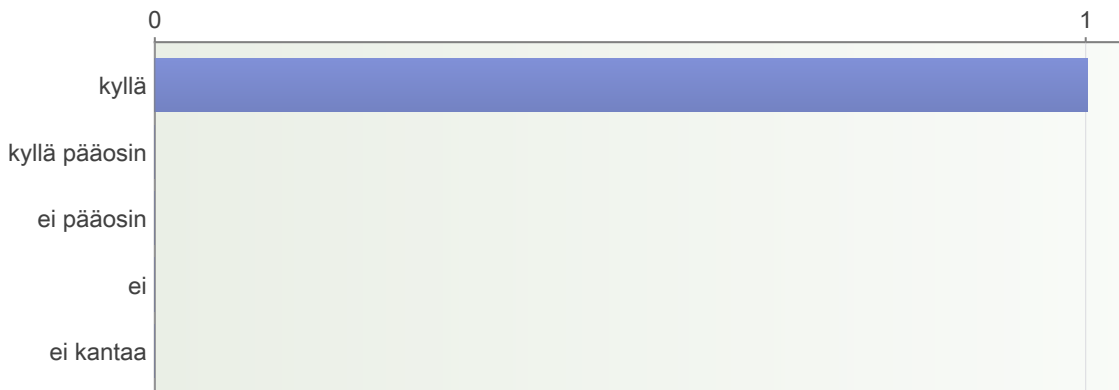

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Osaamisen keskittämisen kannalta palvelujen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin on kannatettavaa, oli pa kyse viittomakieltä käyttävistä tai muista erityistä osaamista edellyttävistä asiakas- tai potilasryhmistä. Asiakkaan osallistaminen tarpeen arviointiin on järjestettävä huolellisesti, muun muassa käyttäen viittomakielentaitoista henkilöstöä tai viittomakielen tulkkausta. HE:ssä mainittu objektiivisen palvelun tarpeen käsite on monitulkintainen. Palvelun tarve tulee arvioida yhdessä asiakkaan kanssa yksilöllisesti. Viittomakielellä tarjottavien palvelujen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin on perusteltua myös yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyjen kriteerin valossa (s. 137). Viittomakieltä käyttävien asiakkaiden objektiivinen tarve omalla kielellä tarjottaviin keskitettyihin palveluihin muodostuu useimmiten kuurouden (1) ja viittomakielen elinikäisen käyttötarpeen (2) perusteella. Näiden rinnalla voi olla myös muita, perusteltuja syitä. Viittomakieleen ja kuurouteen liittyvä erityisosaaminen on saatava käyttöön tehokkaasti, jotta pykälässä 4 mainittu saatavuus ja laatu (3) voidaan varmistaa. Osallistamalla viittomakieltä käyttävät ja heidän tarpeensa tuntevaa henkilöstöä hoito- ja palveluketjujen suunnitteluun, voidaan luoda tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita toimintamalleja (4), joissa myös lähipalvelujen tarve tulee huomioiduksi. Erityisen tärkeää on huolehtia viestinnän esteettömyydestä (5) sekä tiedottamisesta että verkkopalveluissa, jolloin pystytään vähentämään päällekkäistä asiointia.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

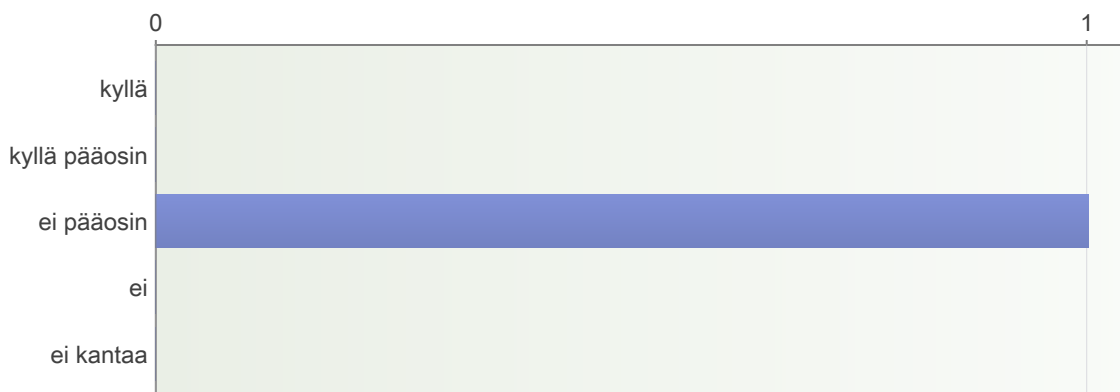

Avoimet vastaukset: kyllä

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Esitys on sidoksissa maakuntalakiin. Maakuntalakiehdotuksessa määritellyt vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuudet eivät takaa viittomakieltä käyttävien asiakaslähtöisyyden huomioimista. (ks. kohta 6 ja kohta 45) Oma toimielin tarjoaisi selkeän tahon, jonka kanssa palvelun tuottajat voivat suunnitella ja arvioida integraation toteutumista. Sosiaalihuoltoon tulisi panostaa tasavertaisesti terveydenhuollon kanssa. Hyvin hoidettu sosiaalihuolto auttaa terveydenhuollon kustannussäästöissä.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaluuissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

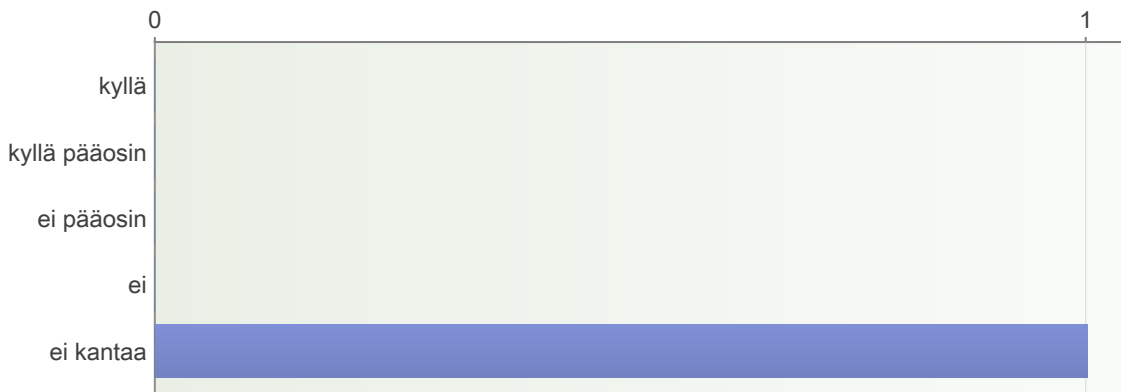

Avoimet vastaukset: kyllä

- Viittomakieleen ja kuurouteen liittyvä osaaminen on verrattain harvinaista. Siksi heidän tarvitsemistaan sosiaali- ja terveyspalveluista päättämistä ei voi jättää yksin maakunnille. Viittomakieleen ja kuurouteen liittyvä erityisasiantuntemus valtionohjauksessa on varmistettava.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

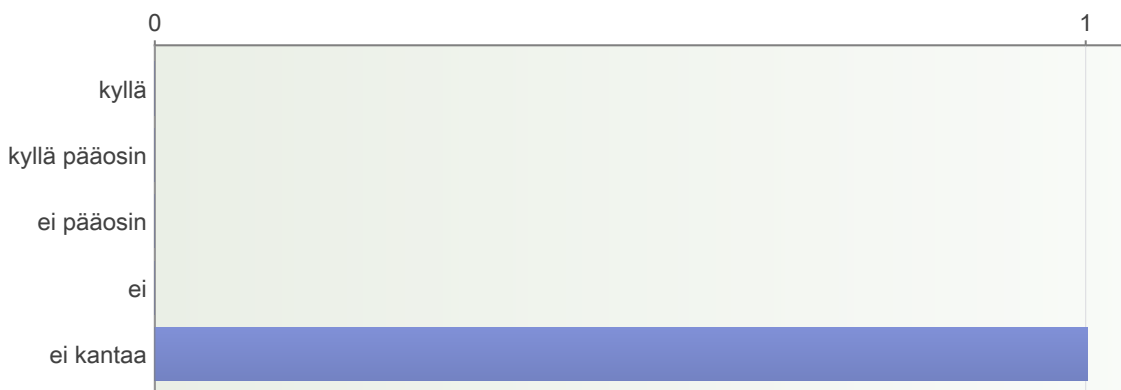
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitettun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

- Viittomakielilaki (359/2015) tuli voimaan 1.5.2015. Sote-lakipaketissa (31.8.2016) ei ole huomioitu sen sisältämää viranomaisen edistämisvelvoitetta. Myös eduskunta edellyttää, ”että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu” (EV 346/2014). Tätä ei saa unohtaa.

Asiakaslähtöisyys ja yhdenvertaisuus vesittyvät, jos viittomakieli sivuutetaan järjestämislain 6 §:ssä Palvelujen kieli. Kyseessä ei ole ainoastaan ”vammaisten ryhmä”, vaan samalla myös viittomakieltä käyttävien kieli- ja kulttuuriryhmä (ks. PeVM 25/1994). Tämän noin 4000 viittomakieltä käyttävän kuuron henkilön viittomakielen tulkkauksen käyttötarve on elinikäinen.

Nykytilanne on kestämaton eikä se saa enää jatkua.

Viittomakieltä käyttävien kielellisten oikeuksien tosiasialliseen toteutumiseen ei riitä se, että sote-toimija harkitsee tulkkauksen käyttöä mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa. Etenkin haavoittuvat ryhmät (lapset, vanhukset, mielenterveyspotilaat jne.) tarvitsevat tiettyjä palveluja suoraan omalla äidinkielellään annettuina. Muiden viittomakieltä käyttävien osalta on tärkeää, että he itse voivat määritellä, milloin he tarvitsevat omakielistä palvelua ja milloin käyttävät tulkkausta.

Osallistamalla viittomakieliset palveluketjujen suunnitteluun voidaan löytää kustannustehokkaita, asiakkaan oikeuksia kunnioittavia ja yhdenvertaisuutta lisääviä ratkaisuja. Erityisesti verkkopalveluiden saavutettaavuus on varmistettava kaikissa digitalisaatiohankkeissa. Osallisuusmahdollisuudet on turvattava kestäväällä tavalla. Myös maakuntalain vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia koskien on tehtävä asianmukaiset muutokset viittomakieltä käyttävien huomioimisesta.

Saatavuuden ja laadun varmistamiseksi palveluja voidaan keskittää. Viittomakieleen ja kuurouteen liittyvää osaamista on silti löydyttävä kaikista maakunnista tuotantotavoista riippumatta. Maakunnan on tiedotettava myös viittomakielellä.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

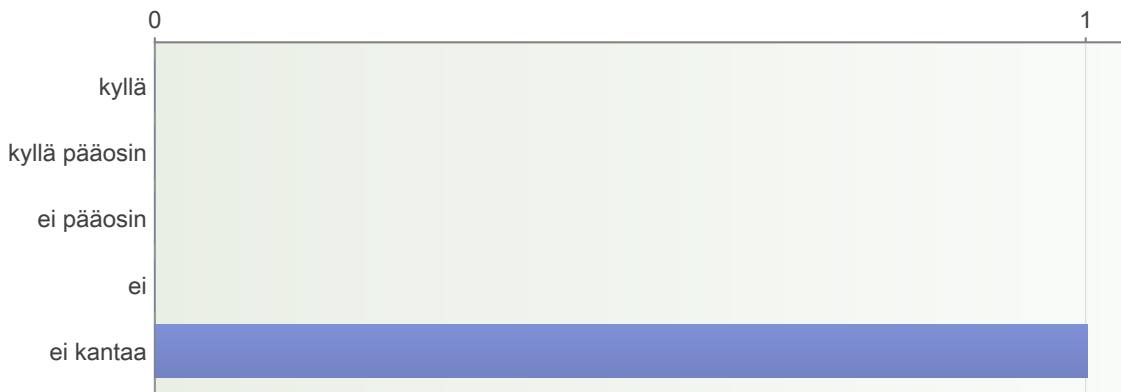
Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väli aikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaantulon 2 luvussa. Onko väli aikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

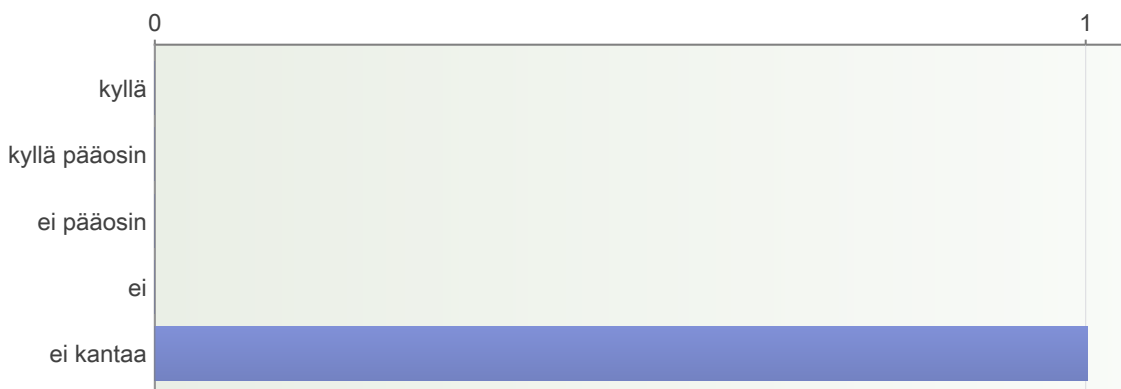
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

22. 20. Voimaantulon 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

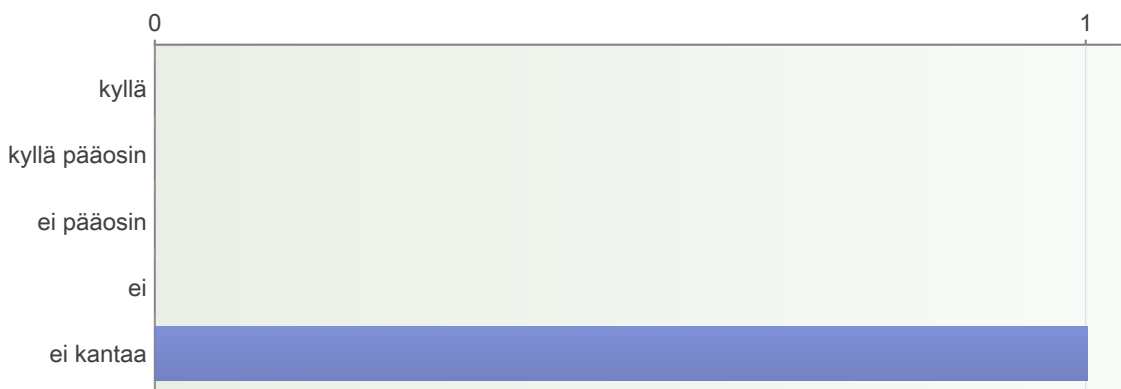
Avoimet vastaukset: ei kantaa

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Ei vastauksia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaajien määrä: 1

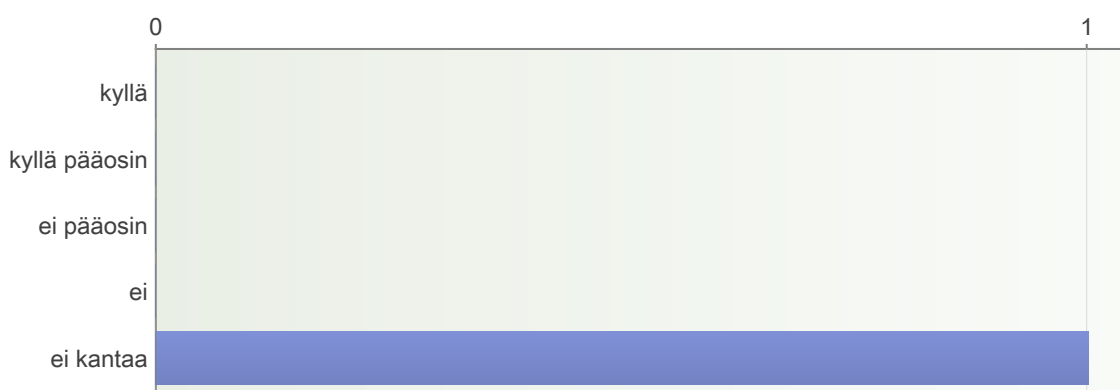
Avoimet vastaukset: ei kantaa

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

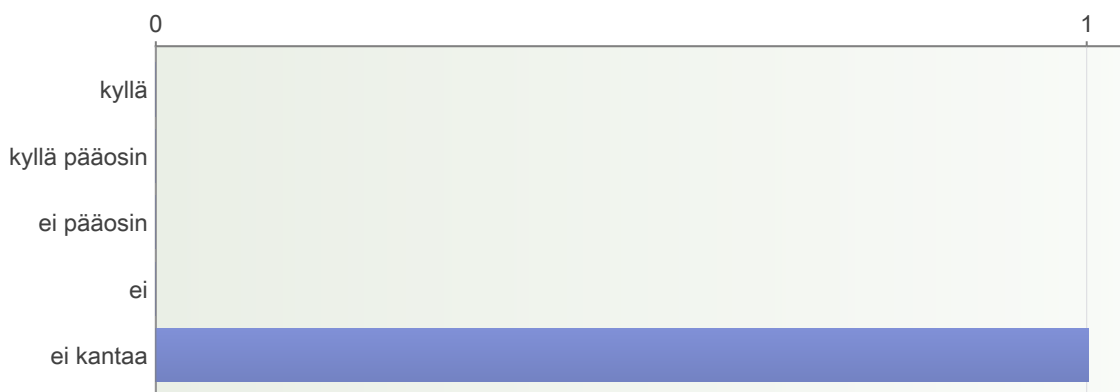
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

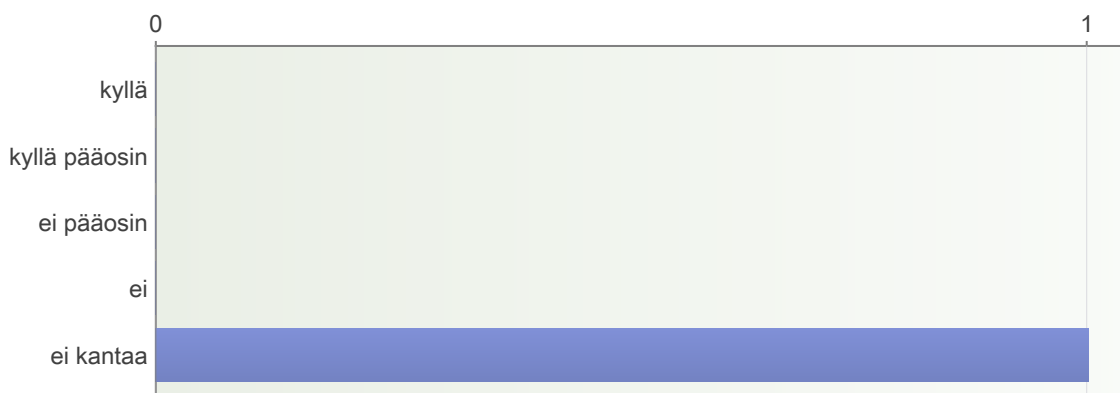
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

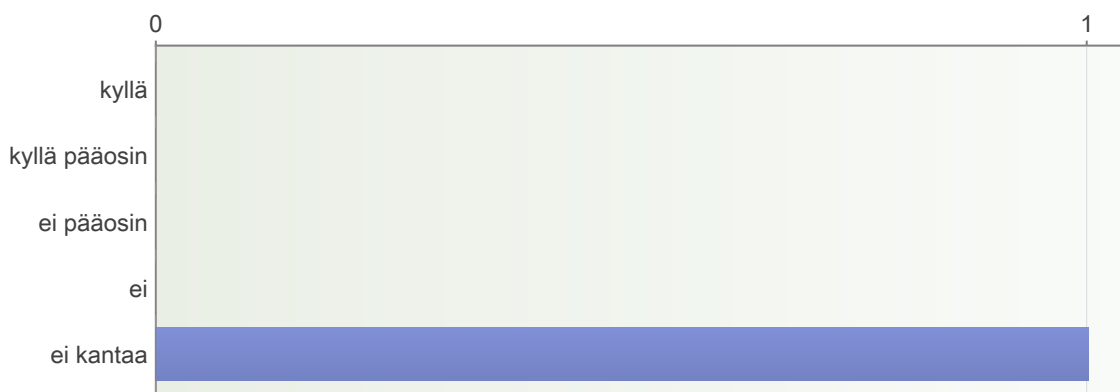
Avoimet vastaukset: ei kantaa

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidätkö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

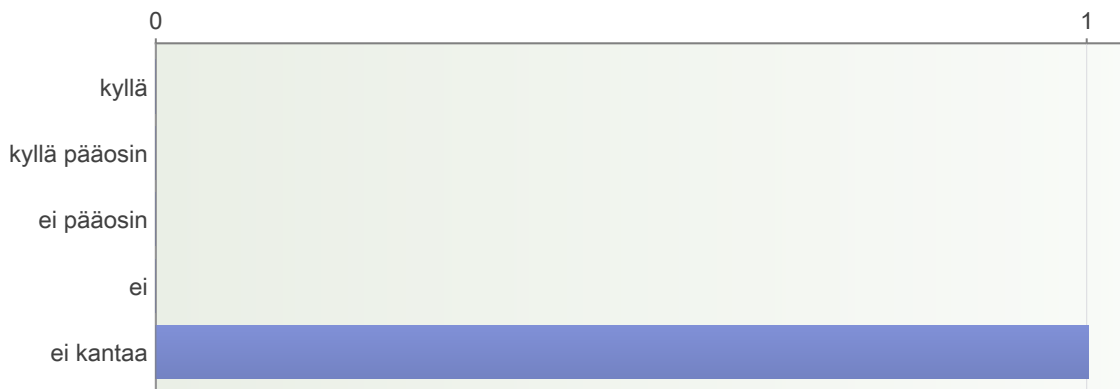

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Vastaajien määrä: 1

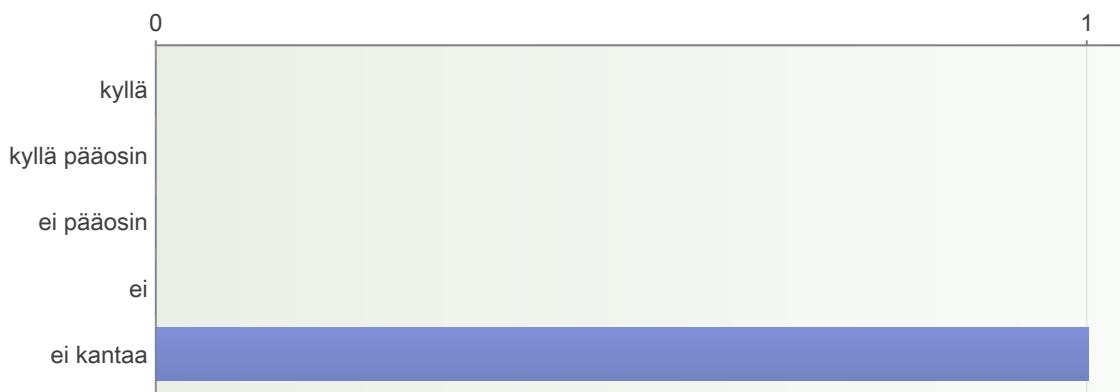
Avoimet vastaukset: ei kantaa

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Vastaajien määrä: 1

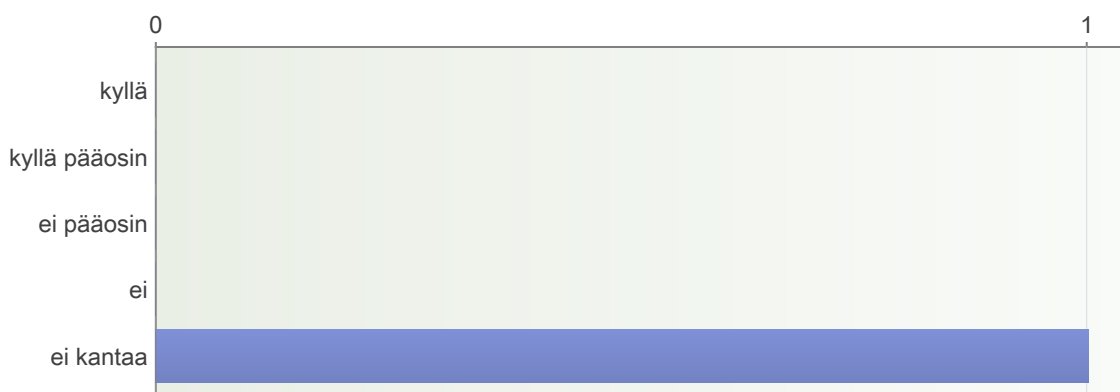
Avoimet vastaukset: ei kantaa

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

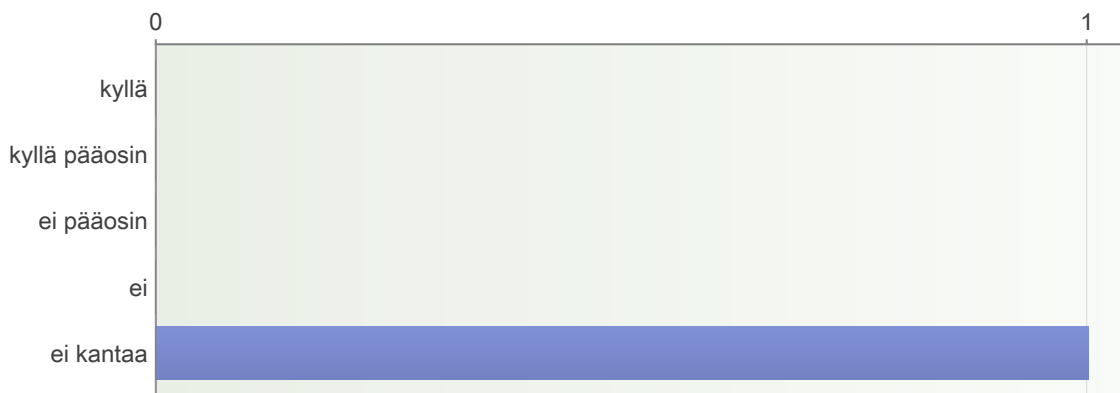
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

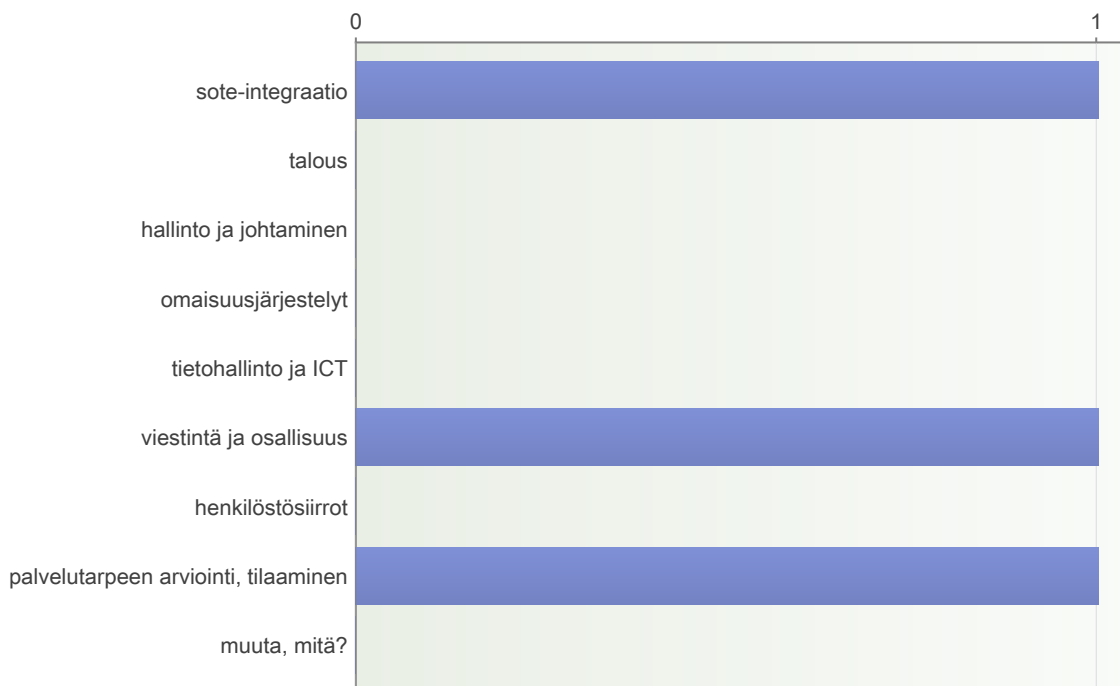
Ei vastauksia.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Ei vastauksia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Vastaajien määrä: 1

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Kuurojen Liitto ry esittää, että viittomakielen tulkkauksen (ml. muut tulkkauksen muodot) järjestämistapojen tarkoituksenmukaisuutta tarkasteltaisiin osana sote-kokonaisuudistusta, sillä vuodesta 1979 lähtien järjestetyn viittomakielen tulkkauksen piirissä nimenomaan sote-palvelut ovat olleet useimmin tarvittu tulkkauksen aihepiiri. Kysymys on kytköksissä myös palvelujen tuottamista koskevaan lakiesitykseen.

Viranomaisen tulee toiminnassaan tarvitsemaan viittomakielen tulkkausta silloin, kun potilas tai asiakas on viittomakieltä käyttävä kuulo- tai kuulonäkövammaisen ja henkilöstö ei hallitse kyseistä kieltä. Lakiesityksistä ei käy tässä vaiheessa ilmi, millä tavoin palvelujen järjestämisestä vastaavat maakunnat ja muut palvelun tuottajat hankkivat kyseisen tulkkauksen. Tulkkausta järjestettäessä myös asiakkaan mielipide on huomioitava mm. missä tilanteissa ja kuinka kauan tulkkausta tarvitaan.

Toisin kuin puhutuissa kielissä, viittomakielen tulkkaus kuuluu Kelan järjestämisvastuuseen. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta on kuitenkin toissijainen, joten se ei nykytulkinnan mukaan kata sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin kuuluvaa tulkkausta. Kielellisten oikeuksien näkökulmasta Kelan järjestämän tulkkauspalvelun ongelmana on se, ettei tähänastisilla kilpailutuksilla ole tosiasiallisesti voitu vastata asiakkaiden kielellisiin tarpeisiin, koska tulkit lähetetään hinnan eikä laadun perusteella asetetussa järjestyksessä.

Viittomakielen tulkkausta tarjoavien palveluntuottajien näkökulmasta vaikuttaa kohtuuttomalta, että niiden tulisi osallistua Kelan kilpailutuksen lisäksi toiseen / viiteen / kahdeksaantoista kilpailutukseen. Vielä kohtuuttomampaa tämä olisi asiakkaiden perusoikeuksien näkökulmasta, jos tämäkin / nämäkin hankinnat

kilpailutettaisiin siten, että laatukriteerit sivuutetaan.

Mikäli kilpailutus järjestetään Kelan lisäksi 18 maakunnassa, ei ole mitään takeita siitä, että palvelusta tulee tasa-arvoista sekä alueellisesti että eri asiakasryhmien kesken. Tulkkauspalveluiden siirto Kelan vastuulle tapahtui juuri siksi, ettei kuntien välillä ollut tasa-arvoista tulkkauspalvelua. Mikäli on 18+1 kilpailutusta, palataan ikään kuin takaisin kunta-aikaan ja se on askel taaksepäin. Lisäksi täytyy pohtia, miten valinnanvapaus toteutuu tulkkauspalveluissa jatkossa vai jääkö se ainoana vammaisiin liittyvänä palveluna valinnanvapauden soveltamisalan ulkopuolelle.

Viittomakieltä käyttävien kuurojen, huonokuuloisten ja kuurosokeiden henkilöiden potilas- ja asiakasturvallisuutta ja kielellisten oikeuksien toteutumista voidaan edistää perustamalla viittomakielen tulkkien rekisteri. Tällä hetkellä tällaista rekisteriä ei ole edes järjestöjen ylläpitämänä. Vuoden 2015 lopussa lakkautetussa järjestöjen ylläpitämässä rekisterissä oli yhteensä noin 1100 tulkin tiedot. Kelan antamien tilastotietojen perusteella elokuussa 2016 Kelalle töitä tekeviä eli kilpailutettujen tulkkauspalvelun tuottajien tulkkeja oli yhteensä 819 (ei tietoa, sisältääkö luku puhevammaisten tulkit).

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- KYSYMYKSIÄ 1. Lakipaketti vähättelee viittomakieltä käyttävien kielellisiä oikeuksia, koska se tarkastelee viittomakieltä käyttäviä ainoastaan aistivamman näkökulmasta. Tämä on riittämätöntä.

Yleisperusteluihin on tehtävä seuraavat korjaukset:

s. 11. "Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla. Tästä oikeudesta on säädetty tarkemmin vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetussa laissa (133/2010)." tulee korjata muotoon: "Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla. NÄISTÄ oikeuksista on säädetty tarkemmin VIITTOMAKIELILAISSA (359/2015) JA vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetussa laissa (133/2010)."

s. 234 / 4.8.2. Kielelliset oikeudet.: "Lisäksi muita kieliä puhuvien asema otetaan huomioon lainsäädännössä, samoin viittomakieltä käyttävien ja muiden aistivammaisten asema." tulee korjata muotoon: "Lisäksi muita kieliä puhuvien asema otetaan huomioon lainsäädännössä, samoin viittomakieltä käyttävien ja TULKITSEMIS- JA KÄÄNNÖSAPUA TARVITSEVIEN vammaisten HENKILÖIDEN asema."

Järjestämislakiehdotuksen 6 § Palvelujen kieli on korjattava kuulumaan seuraavasti:

(1.mom.) Lisätään momentin loppuun: LISÄKSI VIITTOMAKIELTÄ KÄYTTÄVÄLLÄ ON OIKEUS KÄYTTÄÄ VIITTOMAKIELTÄ JA SAADA TIETOA VIITTOMAKIELELLÄ.

(2. mom.) Muotoillaan uudelleen: Jos sosiaali- tai terveydenhuollon henkilöstö ei hallitse muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja PUHUTTUJA kieliä, ON VIITTOMAKIELTÄ KÄYTTÄVÄLLE ASIAKKAALLE TAI POTILAALLE JÄRJESTETTÄVÄ VIIPYÄMÄ VIITTOMAKIELEN TULKKAUS. TULKKAUS ON JÄRJESTETTÄVÄ MYÖS SILLOIN, KUN SE ON TARPEEN ASIAKKAAN TAI POTILAAN AISTI- TAI PUHEVIAN TAKIA.

Vastaavasti myös yksityiskohtaisia perusteluja tulee muuttaa em. korjausehdotuksen mukaisiksi:

(1. mom.) Lisätään: lainkohdassa säädetään myös viittomakieltä käyttävien kielellisistä oikeuksista.

Perustuslain 17 § 3 mom. Mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla. Viittomakielilain (359/2015) 3 § sisältää viranomaiselle velvollisuuden edistää viittomakieltä käyttävien mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Järjestämislaila edistetään viittomakieltä käyttävien kielellisiä oikeuksia ja vastaavat muutokset tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädäntöön. Jos viittomakieltä käyttävän asiakkaan tarve

sosiaali- tai terveyspalveluihin on pitkäkestoinen, hän ei kykene toimimaan tulkin välityksellä tai palvelun käyttö tulkin välityksellä ei ole palvelun luonteen vuoksi tarkoituksenmukaista, palvelu tulee tuottaa hänen äidinkiellellään eli suomalaisella tai suomenruotsalaisella viittomakielellä. Jos äidinkielistä palvelua on saatavilla ja se on asiakkaan edun mukaista, on asiakkaalla oltava mahdollisuus hakeutua äidinkielisten palvelujen piiriin yli maakuntarajojen.

(2.mom.) Lisätään: viittomakieltä käyttävän asiakkaan käyttäessä lyhytkestoisia palveluja tai tarpeen ilmaantuessa äkillisesti äidinkielen huomioiminen voi tarkoittaa viittomakielen tulkkauksen käyttöä. Tuolloin palvelua tuottavan tahon on selvitettävä viipymättä, tarvitseeko viittomakieltä käyttävä asiakas tai potilas tulkkausta ja huolehdittava siitä, että hän saa tarvitsemaansa tulkkausta mahdollisimman pian. Tulkin välityksellä voidaan selvittää asiakkaan tai potilaan oma näkemys tulkkauksen käytöstä jatkossa (huom! Valinnanvapauden säätely avoin tätä kirjoitettaessa). Tulkkausta järjestettäessä asiakkaan itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava ja hänen mielipiteensä mm. Siitä, missä tilanteissa ja kuinka kauan tulkkausta tarvitaan, on huomioitava.

Tulkkaus on järjestettävä vastaavalla tavalla myös silloin, kun se on tarpeen asiakkaan tai potilaan aisti- tai puhevian takia. Tulkkauksen käyttö on asiakkaan ja potilaan oikeuksien toteutumisen lisäksi välttämätöntä erityisesti potilasturvallisuuden vuoksi, ja tärkeää myös päällekkäisten kustannusten välttämisen kannalta. Lainkohtaa vastaava muutos tehdään myös lakiin potilaan oikeuksista ja lakiin sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista sekä muihin erityislainsäädännön kohtiin.

KYSYMYS 2

Maakuntalaki / 28 § Viestintä / Maakuntalain yksityiset perustelut:

Kielilainsäädäntöä ja tiedottamista koskeva osuus on selkeä ja huomioi myös veloitteen tiedottaa viittomakieltä käyttäville. ”Kielilaisissa säädetään viranomaisten velvollisuuksista palvella ja tiedottaa suomen ja ruotsin kielellä. Viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä.-- Viittomakielilain 3 §:n mukaan viranomaisen on toiminnassaan edistettävä viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Viittomakielellä tarkoitetaan suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä. Viittomakieltä käytävällä tarkoitetaan henkilöä, jonka oma kieli on viittomakieli. Kielilakia, saamen kielilakia ja viittomakielilakia on tarpeen muuttaa siten, että lakien velvoitteet koskevat vastaavalla tavalla maakuntia.” (s. 45)

Teksti jatkuu: ”Kielellisiä oikeuksia koskevassa sääntelyssä on kysymys laissa turvatusta minimitasosta. Yhdenvertaisuusnäkökohtien vuoksi viestinnässä tulisi ottaa huomioon myös maakunnassa asuvat vähemmistökieliset asukkaat.” Seuraavat, hallintolakiin ja kotouttamislakiin viittaavat lauseet tekevät kappaleesta merkitykseltään epäselvän: ”Hallintolain 26 §:n säännös tulkitsemisesta ja kääntämisestä liittyy yksittäisen hallintoasian käsittelyyn, ei yleiseen tiedottamisvelvollisuuteen. Vastaava säännös tulkitsemisesta ja kääntämisestä on laissa kotoutumisen edistämisestä.” Viittausten merkitystä tulee täsmentää tai ne tulee poistaa.

Viestintää käsitellään edelleen s. 47: ”Maakunnan tulisi arvioida, mitkä olisivat ne asukasryhmät, joiden tarpeet olisi erityisesti otettava huomioon viestinnässä. Näitä voivat olla muun muassa muuta kuin suomea ja ruotsia äidinkielenään puhuvat, lapset ja nuoret, vanhukset, eri tavoin vammaiset kuten kuulovammaiset, sekä maahanmuuttajat. Asukasryhmien tarpeet voivat liittyä myös heille tarkoituksenmukaisiin viestinnän ja vuorovaikutuksen välineisiin ja muotoihin. Esimerkiksi vammaisten henkilöiden tiedonsaannin kannalta tärkeitä ovat usein myös esteettömyys ja saavutettavuus.”

Ehdotamme selvyuden vuoksi kohtaa TÄYDENNETTÄVÄN kansalliskielten lisäksi perustuslain 17 § 3 mom. mainitsemilla kieli- ja kulttuuriryhmillä (SAAME, ROMANI, VIITTOMAKIELI). Ehdotamme kohtaa myös

avattavaksi lisää erilaisilla esimerkeillä, esimerkiksi ”PUHETTA SISÄLTÄVÄT TIEDOTTAMISTARKOITUKSEEN VALMISTETUT VIDEOT TULEE VARUSTAA VIITTOMAKIELISILLÄ KÄÄNNÖKSILLÄ JA KUULOVAMMAISTEKSTITYKSILLÄ”.

KYSYMYS 6

Maakuntalaki / Luku 5 / Maakunnan asukkaiden osallistumisoikeus

Lakiesityksen tosiasiallisten yhdenvertaisuusvaikutusten lisäämiseksi on 27 §:ään Vähemmistökielten toimielimistä lisättävä uusi, neljäs momentti, jossa todetaan:

”MAAKUNTAHALLITUKSEN TULEE ASETTAA VIITTOMAKIELTEN VAIKUTTAMISTOIMIELIN. TOIMIELIMEN JÄSENEKSI VALITAAN VIITTOMAKIELTÄ KÄYTTÄVIÄ ASUKKAITA EDUSTAVIA HENKILÖITÄ. TOIMIELIMEEN SOVELLETAAN MUUTOIN MITÄ 2 MOMENTISSA SÄÄDETTÄÄN VÄHEMMISTÖKIELEN VAIKUTTAMISTOIMIELIMESTÄ.”

Yksityiskohtaisiin perusteluihin lisätään vastaavasti:

Lain 23 §:ssä säädetään yleisistä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista maakunnassa. Maakuntavaltuuston tulee maakuntastrategiassa ottaa huomioon asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ja tällä edistää eri asukasryhmien ja eri palvelun käyttäjien osallistumista itselleen sopivalla tavalla (s.37). Viittomakieltä käyttävien kuurojen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet omaa ryhmäänsä koskevien kahden eri syrjäntäperusteen (vamman, kieli) osalta ovat erittäin heikot. Viittomakieltä käyttäviä asuu suhteellisen tasaisesti eri puolilla Suomea, joten ei ole tarkoituksenmukaista eritellä niitä maakuntia, joiden osalle asetettaisiin erillinen velvoite ottaa tämä erityisryhmä huomioon pykälän 23 yksityiskohtaisten perustelujen esittämällä tavalla.

Suuri osa viittomakieltä käyttävistä kuuroista kokee olevansa ensisijaisesti kieli- ja kulttuuriryhmään kuuluvia, ja vammaisneuvostojen työskentelyyn osallistuminen on heidän osaltaan ollut vähäistä koko sen ajan, kun vammaisneuvostoja on ollut. Ryhmää ei myöskään tule käsittää ainoastaan kuulovamman näkökulmasta, vaan heidän kielelliset tarpeensa tulee huomioida: äänellisen viestinnän (esimerkiksi tiedotusvideoissa) lisäksi on käytettävä ensisijaisesti viittomakielistä viestintää ja sen rinnalla kirjoitettua kieltä.

Viittomakielten vaikuttamistoimielin on tärkeä tekijä kustannustehokkaiden palvelujen järjestämisessä. Maakuntatasoinen tieto oman alueen viittomakieltä käyttävien määristä, ikäryhmistä ja tarpeista välittyisi toimielimen kautta hoito- ja palveluketjujen ja sähköisten palvelujen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin ja edistäisi siten viittomakielilain tarkoitusta. Toimielin toteuttaisi myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen periaatetta siitä, että viittomakielet tulee tunnustaa yhdenvertaisiksi kieliksi puhuttujen kielten rinnalla. Lisäksi toimielin toteuttaisi yleissopimuksen Artiklan 4.3 Osallistaminen velvoitetta: ”Laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.”